

A TELJES ÉLET ESÉLYE I.

SZKA_207_26

Készítette: Szekszárdi Júlia

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Mi az ő helyükben					
A	A tanár olyan játékot kezdeményez, amelyben a tanulók valamelyik érzékszervüket nem használják, illetve mozgásukat korlátozzák. (Javasolt játékok: P1 melléklet) 5 perc	Az érdeklődés felkeltése Empátia Érzékenység	Egész csoportos mozgásos játék		P1 (Játék-leírások)
I/b A téma meghatározása					
A	A tanulók közösen meghallgatnak egy szép dalt Andrea Bocelli előadásában (de hallgatható részlet Érdi Tamás zongorajátékából, Stevie Wonder egyik dalából, esetleg Beethoven 9. szimfóniájából is). A tanár elmondja, hogy ez a világhírű énekes vakon született, és ennek ellenére ma egyike a világ legismertebb énekeseinek. Rajta kívül is számos olyan fogyatékkal élő ember van és volt közöttünk, aki nem csak teljes életet élt, hanem tenni is tudott embertársaiért. Politikusok, sportolók, művészek – a projekt keretében ilyen emberekkel fognak majd megismerkedni. 5 perc	A projekt témájának exponálása, zenei élményre alapozva Empátia Odafigyelés a másik emberre	Frontális munka – zenehallgatás és tanári tájékoztatás		A tanár által kiválasztott zenei részlet A lejátszáshoz szükséges eszközök

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a A projekt tartalmának kijelölése					
A	<p>Az osztály megbeszéli, hogy a feladat egy olyan bemutatók előkészítése lesz, amely testi fogyatékkal élő, sikeres emberekről szól.</p> <p>Az anyag összegyűjtésében mindenki részt vesz majd, a témákról és módszerekről pedig közösen döntenek.</p> <p>A tanár ezután javaslatot tesz a tartalmakra, és röviden indokolja választását (P2,3A,5). A témalistát egy tanuló felírja a táblára. Ha van saját ötletük, a diákok tovább bővíthetik a sort. A tartalmakat személyek vagy foglalkozások köré egyaránt lehet csoportosítani.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>A projektmunka lehetséges részterületeinek meghatározása</p> <p>Informálódás, döntés</p>	<p>Frontális munka – tanári közlés és ötletbörze</p>	<p>D3/a (Szöveg) D3/b (Feladatok)</p>	<p>Tábla, kréta</p> <p>P2 (Téma-javaslatok) P3 (Háttér-információk) P4 (Kivetíthető képek) P5 (Háttér-olvasmányok)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Csoportalakítás, a vezetőség megválasztása					
A	<p>Az egyes témákhoz tanulói csoportok szerveződnek önkéntes alapon. (Nem baj, ha nem minden témát dolgoznak fel a diákok.) A csoportok megválasztják vezetőjüket, és átgondolják, hogy mi mindent kell majd tenniük a sikeres bemutató érdekében. Azokból a tanulókból, akik valami miatt semmiképpen nem akarnak csatlakozni egyik csoporthoz sem, a tanár létrehozhat egy technikai előkészítő csoportot, amelyik gondoskodik a zavartalan lebonyolításához szükséges kellékekről. Ez a csoport is válasszon vezetőt és alakítson ki munka- és időtervet. Gyűjtse össze a többiek igényeit és nézzen utána, hogy minden időben rendelkezésre álljon.</p> <p>A tanár javaslatot tesz a projektvezetőség tagjaira (2-3 személy). A tanulók is tehetnek más javaslatot, és nyílt szavazással döntenek azokról.</p> <p style="text-align: right;">7 perc</p>	<p>A munka zavartalanását biztosító szervezési teendők elvégzése</p> <p>Szervezőképesség Tervezés Döntés Felelősségvállalás Együttműködés</p>	<p>Frontális munka – csoportalakítás</p> <p>Csoportmunka – ötletbörze, a saját munka kereteinek kialakítása</p>		
II/d Munkaterv készítése					
A	<p>Az alkotó csoportok a D1 melléklet segítségével elkészítik saját munkatervüket.</p> <p>A projekt vezetőségének tagjai a tanár segítségével javaslatot dolgoznak ki az eredményesség kritériumrendszerére (D3).</p> <p style="text-align: right;">15perc</p>	<p>A munka megtervezése</p> <p>Realitásérzék Önismeret Feladatvállalás Együttműködés</p>	<p>Differenciált csoportmunka – tervek készítése</p>	<p>D1 (Munkatervi sablon) D3 (Eredményességi kritériumok)</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/e A projekt elindítása					
A	A csoportok átadják munkatervi javaslataikat a vezetőségnek. A tanár tájékoztatja a tanulókat a munkamenet tanítási órán kívüli részéről és a kapcsolattartás módjairól. (Itt ér véget az első 45 perc.) 3 perc	A projekt munkafolyamatának elindítása, az alapvető információk megadása	Frontális munka – tanári közlés	A csoportok elkészült munkatervei	
II/f Tanórán kívüli munka					
<p>A vezetőség a csoportok munkatervi javaslatai alapján elkészíti a projekt hálótervét (D2) és a sikerkritériumok listáját. Kiosztja ezeket a csoportvezetőknek, akik megvitatják az anyagokat a csoport tagjaival. Határidőn belül lehetőségük van a munkaterv módosítására. Az is jó megoldás, ha a hálóterv és a lista egy poszteren felkerül az osztályterem falára, és oda lehet beírni a javaslatokat. A vezetőség által véglegesített ütemtervet és kritériumlistát valamennyi csoportvezető megkapja.</p> <p>Ha lehetőség van az iskola honlapján olyan felület létrehozására, amelyen folyamatos interaktív tevékenység folytatható, akkor mindezek közzététele, véleményezése, a végleges terv és a kritérium lista bemutatása valamint, a folyamatos kapcsolattartás történhet ilyen módon is. Ehhez azonban szükség van szakember (számítástechnika tanár, rendszergazda) bevonására is.</p> <p>Az egyes csoportok elvégzik vállalt feladataikat, és felkészülnek a bemutatóra. A tanár a vezetőség, a vezetőség pedig a csoportvezetők közvetítésével tartja a kapcsolatot a tanulókkal.</p> <p>A tanár állandóan jelen van a háttérben, közvetlenül is beavatkozhat és segíthet, de csak olyan mértékben, ahogyan ezt a helyzet igényli. Az előkészítés és a prezentáció közötti időben a tanár folyamatosan tájékozódhat és rákérdezhet a dolgok alakulására saját óráján is. Jó, ha a tanár és a vezetőség meghatároz egy-egy olyan időpontot, amikor röviddel a prezentáció előtt minden felelős beszámol a munka állásáról, és ellenőrzik azt is, hogy megvannak-e a technikai feltételek a bemutatóhoz.</p>					
II/g Prezentáció					
A	Minden csoport megtartja a bemutóját, az általuk megtervezett módon. 60 perc	Előadókészség Igényesség Együttműködés	Frontális munka – csoportbemutatók	A szükséges technikai eszközök	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Az elvégzett munka értékelése					
A	<p>1. lépés: Minden csoport megkapja a D4/a mellékletet, és ennek segítségével értékeli a saját munkáját. Eközben a tanár és a vezetőség a projekt egészének eredményességét értékeli a D4/c melléklet segítségével.</p> <p>2. lépés: A vezetőség megkapja a csoportok önértékelő lapjait, és saját véleményével kiegészíti azokat. Közben a csoportok a vezetőség munkáját véleményezik a D4/b segédlet felhasználásával. Ez alatt a tanár felteszi a falra a projekt közös értékelését segítő posztert.</p> <p>3. lépés: A csoportok visszakapják a vezetőség véleményével kiegészített önértékeléseiket, és ha szükségét érzik, reflektálhatnak rá. A vezetők megkapják a csoportok által megfogalmazott visszajelzéseket, és ha akarnak, reflektálhatnak rá. A vélemények figyelembevételével, a tanár irányításával közösen kitöltik a projekt sikerességét minősítő posztert.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>A projekt keretében végzett munka több szempontú, árnyalt értékelése</p> <p>Önértékelés Kritikai gondolkodás Ítéletalkotás Tárgyilagosság Felelősségvállalás Kommunikáció Érvelés</p>	<p>Csoportmunka – közös önértékelés és mások munkájának értékelése</p> <p>Frontális munka – a projekt egészének komplex értékelése tanári irányítással</p>	<p>D4/a (A csoportos alkotómunka értékelő lapja)</p> <p>D4/b (A vezetői munka értékelő lapja)</p> <p>D4/c (A projekt egészének értékelő lapja)</p>	<p>P6 (Útmutató)</p> <p>A D4/c melléklet poszterre kinagyított változatban</p> <p>Ragasztógyurma</p>
III/b A projekt zárása					
A	<p>A tanulók körbe ülnek, és mindenki sorban elmondja, hogy milyen érzései vannak az adott pillanatban. A tanár ezután megköszöni a munkát, és lezárja a projektet.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Érzelmek kifejezése és az esetleges feszültség feloldása, a munka lezárása</p>	<p>Frontális munka – érzéskör</p>		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 – Javasolt játékok

Szembekötősd

Kellékek: kendő a szem bekötéséhez.

Egy tanulónak bekötjük a szemét, és jól megpörgetjük. Az lesz a feladata, hogy valakit megfogjon, és tapintással megállapítsa, hogy ki az illető. A többiek mindent megtesznek, hogy ne kapja el őket a társuk.

Kérdések (2-3 forduló lebonyolítása után):

Milyen érzés volt nem látni?

Hogyan tudott tájékozódni bekötött szemmel?

Várápítás

Kellékek: kendők a szembekötéshez, építőkockák.

4-5 tanuló leül egy-egy asztalhoz. Mindegyiknek bekötik a szemét. Eléjük tesznek egy-egy doboz építőkockát. Az lesz a feladatuk, hogy építsenek fel ezekből egy tornyot. Az győz, aki a leggyorsabban a legmagasabb tornyot építi fel. Az osztály többi tanulója körbeállja az építőket, és csendben figyeli őket.

Kérdések:

Milyen érzés volt a munkát végezni a látás kiiktatásával?

Különös tekintettel a versenyzésre és a munkavégzés tétjére?

Milyennek látták a többiek az építkező társukat?

Szájról olvasás

Hármas csoportok alakulnak. Ha a létszám nem osztható hárommal, négyfős csoportok is alakulhatnak. Négynél többen azonban ne legyenek egy csoportban.

Két tanuló áll egymással szemben, és hang nélkül formál szavakat. Szájról olvasva kell párbeszédet folytatni 1-2 percen át. A harmadik társ figyeli a beszélgetőket.

Végül elmondják, hogy mit mondtak egymásnak, és ellenőrzik, hogy ki mennyit értett meg belőle.

Kérdések:

Milyen érzést váltott ki ez a beszélgetés a tanulókból?

Milyennek látta társai párbeszédét a kívülálló megfigyelő?

Versenyfutás gúzsba kötött lábbal

Kellékek: ugrókötelek vagy vastagabb spárga a lábak összekötéséhez. Stopperóra.

Vállalkozó tanulóknak összekötözzük a lábát a kötéssel, és ők versenyt futnak a terem egyik falától a másikig. Esetleg a folyosón vagy az udvaron rendezzük meg a versenyt. Az időeredményt stopperrel mérjük.

Kérdések:

Milyen látvány volt a futás?

Milyen érzés volt így versenyezni?

P2 – A témák listája

1. Ludwig van Beethoven
2. F. D. Rooseveltt
3. A paralimpia
4. Szekeres Pál
5. Érdi Tamás
6. Andrea Bocelli
7. Stevie Wonders
8. Böszörményi Gyula
9. Baltazár Színház
10. Szájjal, lábbal festő művészek

P3 – Háttér-információk**1. Ludwig van Beethoven**

„Egyébként akkor még a film anyagi háttere sem volt biztos, de én már elkezdtem zongorázni, könyveket olvastam Beethovenról... A legmegdöbbentőbb számomra, hogy ennyi hangot, harmóniát és ennyire összetett zenét tudott komponálni egy szinte teljesen siket ember” – nyilatkozza egy interjúban Ed Harris, a zeneszerzőről készült film főszereplője.

2. Franklin Delano Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke

1882. január 30-án született Hyde Parkban (New York állam), holland eredetű patrícius családban. 1910-től demokrata jelöltként New York állam szenátora lett, főleg a vidéki farmerek érdekeit képviselte. 1913-tól tengerészeti miniszterhelyettes volt a Wilson-kormányban. Az amerikai flottát a világ élvonalába emelte, az I. világháborúban szervezőkészségével tűnt ki. 1920-ban demokrata

alelnökjelölt lett James Middleton Cox oldalán, de a választást a republikánus Warren Harding nyerte meg.

Roosevelt 1921-ben gyermekbénulást kapott és járóképtelenné vált, de ezt hosszú ideig titkolták, beszédeit állványnak támaszkodva, állva mondta. Ereje és optimizmusa nem tört meg, ebben sokat segített felesége, aki képviselte őt, s a közvélemény hangulatáról is tájékoztatta. 1932-ben, bár pártja sem állt egyértelműen mellé, elnökjelöltként gazdasági reformokat, szociális programokat állított programja súlypontjába, közmunkákat ígért, a társadalombiztosítás, a bank- és az adórendszer reformját. Nagy fölénnyel győzte le a hivatalban lévő elnököt, s 1933-tól az Egyesült Államok elnöke lett, az egyetlen, akit egymás után négyszer választottak meg.

3. A paralimpia sportolói, magyar érmesek

A paralimpián mozgássérült, kis növésű, amputált, vak és gyengén látó, illetve a központi idegrendszerükben sérült versenyzők vesznek részt, fogyatékoságtípus szerint különböző kategóriákba sorolva. Hallássérült sportolók nem vesznek részt a játékokon. Ők vagy az olimpiai játékokon versenyeznek, vagy a nagy hagyományú Siketek Világjátékán.

A paralimpiára az olimpiai játékoktól eltérően jellemző, hogy a versenyzők a fő hivatásuk mellett, szabadidejükben, sokszor a saját költségükön űzik a sportot. A magyarok között foglalkozásukat tekintve van például egyetemi hallgató, gyógymasszőr, jogász, kozmetikus, gyógytornász, titkárnő, könyvelő, alpolgármester, sőt még egy államtitkár is.

Az athéni olimpián 38 fős paralimpiai csapatunk összesen 18 érmet nyert. Többet, mint ép sportolóink 330 fős olimpiai csapata!

Internetcímek:

(www.hparalimpia.hu)

http://www.hparalimpia.hu/magunkrol/paralimpiak_tortenete/para_tort.htm

<http://www.motivacio.hu/ffriss/Hireink/paralimpia3.htm>)

4. Szekeres Pál vívó

Az 1964-ben, Budapesten született fiatalember a magyar vívóiskola hihetetlen tehetségű versenyzője lett. Elmondhatja magáról, hogy élete minden nagy viadalát megnyerte. Junior egyéni és csapat bajnok, Universiade és Martini kupa győztes, olimpiai csapat harmadik, egyéniben pedig ezüstérmes. 1991. április 22-én a sors egy autóbaleset képében megpróbálta kettétörni ezt a csodálatos pályafutást. Ám Szekeres Pált nem sikerült legyőznie. Emberfeletti erőket mozgósítva visszatért a pástra, hogy azután a kitartás, az akaraterő, a példamutatás bajnokaként a barcelonai paralimpián bajnok lehessen. Szekeres Pál nem csak vívóként, hanem sport-diplomataként és a paralimpikonok érdekeinek védelmezőjeként is ismert.

5. Érdi Tamás zongoraművész

Érdi Tamás 1979-ben született, közvetlenül születése után vesztette el a látását. Ez nem gátolta pályafutását. Öt éves korában kezdett el zongorázni, és három évvel később adta az első hangversenyét. Több nemzetközi versenyt nyert, és azóta is a legnevesebb karmesterek vezénylete alatt lép fel az egész világon.

6. Andrea Bocelli olasz tenorénekes

Bocelli 1958-ban örökletes zöldhályoggal született, amely egyre erősebben rontotta látását. 12 éves korában egy futball-labda fejen talált, és ennek következtében teljesen megvakult. A pisai egyetemen jogtudományt tanult, és egy évig ügyvédként dolgozott, mielőtt teljesen a zenének szentelte volna magát. Bocelli eddig 50 millió példányban adta el dalait, ezzel a klasszikus művek egyik legsikeresebb előadójává vált.

Internetcím:

(www.estrellita62.de/musikintern.htm)

7. Stevie Wonder amerikai énekes

1950-ben Michiganban született. Vakon születet, és mint a nem látók többsége ő is a hangokban, a zenében kereste és találta meg a világ teljességét. Amikor 1963-ban első lemezfelvételét készítette, még csak 13 éves volt. Nyolcéves korában már mesterien zongorázott. A nyolcvanas években végig jelen van az élvonalban, és egyes dalai ott szerepelnek a toplisták élén.

Internetcím:

(www.belizbeha.com/links.htm)

8. Böszörményi Gyula író

Böszörményi Gyula többkötetes író. Azon kevesek közé tartozik, akiknek írásait nemcsak a kritikusok, de az olvasók is számon tartják. 2003-ban az év sikerkönyve lett mesetrilógiájának második, Gergő és a bűbájketrec című kötete. Író olvasó találkozóakra hívják, Gergő-történetei köré – akárcsak a roxfordi varázslótanonc, Harry Potter alakja köré – gyerekklubok, játékos tanulmányi versenyek „szerveződnek”.

Böszörményi Gyula egy erdőkertesi szociális otthon lakója, biztos havi jövedelme 36 ezer forint, amelyet fogyatékosági támogatás címen folyósít számára az állam. Izomsorvadása miatt kerekesszékhez kötött ember.

Intenetcímek:

(olvaslak.bmk.hu/keptar/boszormenyi-20030918/2003

http://www.patikatukor.hu/main/pt_news.php?newsid=592

www.inomi.hu/?q=node/65

www.hetedhethatar.hu/irasok/lcsk20041217.htm)

9. Baltazár Színház

Az 1998-ban alakult Baltazár Színház tizenegy mozgás- és értelmi sérült fiatalból áll. A Magyarországon egyedülálló színházi műhely

vezetője Elek Dóra, aki párizsi színházi tanulmányai alatt egy közép-franciaországi fesztiválon találkozott először értelmi fogyatékosok előadásával. Az általa létrehozott társulat legfőbb célja: bebizonyítani, hogy ők is képesek valódi színházat csinálni. Hiszen számukra a színház nem csupán gyógyír, hanem csoda – amit nem lehet racionálisan megérteni, és mindezek mellett nagyon kemény munka. A Baltazár színészei sajátos helyzetüknél fogva képesek olyan dolgokra is felhívni figyelmünket, ami amúgy csak az igazán nagy színészek sajátja.

Internetcím:

(<http://www.henilla.hu>)

10. Szájjal-lábbal festő művészek

Élnek közöttünk olyan emberek, akik nem képesek a kezüket használni, de nem adják fel azt a vágyukat, hogy megmutassák nekünk, milyennek látják a világot. Kéz híján szájukat és lábukat használják fel, hogy művészetükkel megörvendeztessenek, elgyönyörködtessenek valamennyiünket.

Internetcím:

(www.inaplo.hu/na/2004_02/tartalom.html)

P4 – Kivetíthető képek

1. Ludwig van Beethoven
2. F. D. Roosevelt
3. Paralimpia (sportolók kerekesszéken)
4. Paralimpia (az olimpiai láng)
5. Pásztory Dóra az éremmel
6. Szekeres Pál
7. Szekeres Pál a gyerekeivel
8. Érdi Tamás koncerten

9. Érdi Tamás
10. Érdi Tamás
11. Andrea Bocelli
12. Stevie Wonder
13. Böszörményi Gyula
14. Baltazár színház
- 15–18. Szájjal-lábbal festő művészek grafikái

P5 – Háttérolvasmányok

A paralimpiáról

Az olimpia 30 sportágával szemben itt 18 sportágban mérik össze magukat a versenyzők.

10 sportág megegyezik az olimpia sportágaival, ezek a következők:

úszás, atlétika (a hagyományos versenyszámok mellett kerekes székes gyorsasági versenyek is vannak), kerékpározás (sérültség szerint a hagyományos mellett háromkerekű, illetve tandemkerékpár kategória is van), dzsúdó, asztalitenisz, lövészet, íjászat, labdarúgás, lovaglás, vitorlázás

8 sportág csak a paralimpián szerepel:

Kerekes székes vívás, kerekes székes tenisz, kerekes székes kosárlabda, kerekes székes rögbi, csörgőlabda, ülőröplabda, erőemelés, boccia (vagy idegenes írásmóddal: boccia)

A mieink a következő sportágakban szerepeltek: asztalitenisz, boccia, csörgőlabda, erőemelés, vívás, atlétika, dzsúdó, lovaglás, tenisz, úszás.

A fogyatékos sportolók világversenyét ugyanolyan formaságok mellett rendezik meg, mint a nagy olimpiákat. 38 fős paralimpiai csapatunk összesen 18 érmet nyert. Többet, mint ép sportolóink 330 fős olimpiai csapata!

Szekeres Pál

1987-ben vb bronzérmes, 1988-ban olimpiai bronzérmes csapat tagja. 1991-ben egy súlyos autóbaleset következtében kényszerült kerekesszékre. Mozgáskorlátozottként Európa-paralimpiai és világbajnok. A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének és a Nemzetközi Kerekesszékes Vívószövetség elnökségi tagja.

Balesete előtt 1988-ban, a Szöuli Olimpián lett harmadik. Azóta kerekesszékekben valamennyi paralimpián indult, és mindig éremmel tért haza, kétszer arannyal. A paralimpia hivatalos nemzetközi honlapján 2004. szeptember 23-án ő lett a nap sportolója! Az alábbiakban az ő szavait idézzük:

„A fogyatékosok ügyét Jézus meg tudta oldani, de azóta vele nem találkoztunk, tehát itt és most másfajta megközelítésre van szükségünk. Ezért azt javaslom, nézzük meg, mi a helyzet ezen a téren az Európai Unióban és nálunk. Ezt ugyanis össze lehet hasonlítani. Előre szeretném jelezni, hogy nem szabad csodát várni attól, hogy 2004-ben belépünk az Európai Unióba. Akkor sem vártunk csodát, amikor megtörtént a rendszerváltás. A Trabantok maradtak, s nem jöttek helyettük a Mercedesek. Elsősorban egy folyamatról kell beszélünk, jogszabályokról, ezen belül a foglalkoztatásról, a kultúra hozzáférhetőségéről és persze még nagyon sok mindenről. A fogyatékosok ügyeit érintő alapvető jogszabályok megszülettek. Azon persze lehet vitatkozni, hogy ezek a jogszabályok megfelelőek-e, és a magyar állampolgárok betartják-e ezeket. Mindenki tudja, hogy vannak olyan jogszabályok, amelyeket „lazábban” értelmezünk és érvényesítünk, ilyenek például az akadálymentesítéssel vagy éppen a parkolással kapcsolatosak. Többet is fel lehetne sorolni, de ezeket azért mondom, mert személy szerint én ezekkel elég gyakran találkozom. Talán az a baj, hogy az emberek számos

dologgal szemben elnézőbbek. Így például az adócsalással vagy a gyorshajtással. Ezek bocsánatosabb bűnöknek minősülnek. Sajnos ezzel a szemlélettel közelítik meg az olyan típusú kérdéseket is, mint az akadálymentesen kialakított környezet kérdése vagy az előbb említett parkolók problémája. „Miért pont engem talál meg a büntetés?” típusú kérdésfeltevésekről van itt szó. Másutt, például az Egyesült Államokban azt látni, hogy az ilyen jellegű szabályokat az emberek betartják. Nyilván azért is, mert kőkeményen megbüntetik őket, ha vétnek. Felnőtt egy olyan generáció, amely tudja, hogy a szüleit, sőt már a nagyszüleit is megbüntették, ha nem tartották be a szabályokat és a törvényeket. Nálunk még kérdés, hogy mit mondunk a gyerekeinknek: azt, hogy ne állj oda, mert megbüntetnek, vagy azt, hogy nem szabad, mert az a mozgáskorlátozottaké. A szemléletformálás egyik módja lehetne, ha a jogszabályokat szigorúbban vennék. Akkor is vonogatjuk a vállunkat, ha megállapítjuk, hogy ebbe a liftbe nem fér be egy kerekesszék, pedig be kellene férnie. Akkor is elegáns vállvonogatás van, ha egy fogyatékos diákot akarnak egy középiskolába beíratni. Általában az igazgatók azt javasolják a szülőknek, hogy „Önöknek is, a gyerekeknek is jobb lenne, ha nem ide járna”. Ha más megoldás nem mutatkozik, akkor marad az, hogy legyen magántanuló. Mindenki érzi, hogy ezekben a helyzetekben éppen az ellenkező álláspontot kellene képviselni. Az én szememben a fogyatékosügy három dolgot jelent: szemléletet, szakértelmet és pénzt. Ha a háromból egy is hiányzik, akkor nem működik a rendszer. Ha nincs meg a megfelelő szemlélet, akkor a fogyatékosügy bármilyen grémium esetében az utolsó helyre kerül.”

(Forrás: Szándék és valóság: Quo vadis? Pódiumbeszélgetés a „Felelőség, együttműködés – befogadó társadalom” című konferencián. Új Pedagógiai Szemle, 2004. 1.sz.)

Böszörményi Gyula

Böszörményi Gyula többkötetes író. Azon kevesek közé tartozik, akiknek írásait nemcsak a kritikusok, de az olvasók is számon tartják. 2003-ban az év sikerkönyve lett mesetrilógiájának második, Gergő és a bűbájketrec című kötete. Író olvasó találkozóakra hívják, Gergő-történeteinek köré – akár csak a roxfordi varázslótanonc, Harry Potter alakja köré – gyerekklubok, játékos tanulmányi versenyek „szerveződnek”.

A felületes szemlélő e sikerek hallatán akár az ég kegyeltjének is gondolhatná az író, hiszen a mai, teljesítményhajhász világban mi lehetne fontosabb a hírnévnél és a vele járó anyagi megbecsülésnél. A valóság azonban – mint mindig – most is kétarcú...

Böszörményi Gyula egy erdőkeresi szociális otthon lakója, biztos havi jövedelme 36 ezer forint, amelyet fogyatékosági támogatás címen folyósít számára az állam.

„Másfél éves koromban, egy kanyaró után vették észre a szüleim, hogy valami baj van a mozgásommal. Gyors lefolyású izomsorvadás – hangzott az orvosi diagnózis, ami akkoriban felért egy halálos ítélettel, hiszen az ebben a betegségben szenvedő gyerekek ritkán élték meg a felnőttkort. Kétéves koromtól nyolcéves koromig az életem színtere a miskolci kórház ortopédiai osztálya volt, ahová – a gyógyulás, az állapotjavulás – reményében rövid otthoni tartózkodás után újra és újra bevittek a szüleim.

Amikor számukra is nyilvánvalóvá vált, hogy ez a folyamat megállíthatatlan, ezt a betegséget meggyógyítani semmilyen csodaszerelemmel nem lehet, felköltöztek Budapestre, azzal a szándékkal, hogy a fővárosban működő két – mozgássérültek számára létesített – speciális intézmény valamelyikébe beadnak...

Végül, két hónapi várakozás után Debrecenbe, egy elsősorban szellemi fogyatékos gyerekek ellátására „szakosodott” egészségügyi gyerekotthonba sikerült – nagy nehezen – „bejutnom”. Ebben az

intézetben hatszáz szellemi sérült mellé fogadtak be négy ép értelmű mozgássérültet, köztük engem is...

Ahogy nőttem, egyre inkább éreztem, hogy valami nincs rendben, egyre inkább hasonlóná váltam Mauglihoz, a kis vademberhez, aki valahogy megtanul eligazodni a dzsungelben. A helyzetet még abszurdabbá tették az időnként megjelenő látogatók, akiken látszott a rémület, s az, hogy ezzel a világgal nem tudnak „mit kezdeni”. Szerencsémre, menedéket találtam az olvasásban, s ha „kifogytam” a könyvekből, akkor „megírtam” a folytatásukat. Még Pesten egy pszichológusnőnek megmutattam ezeket az írásokat, ő biztatott először, hogy folytassam, mert tehetséges vagyok. Persze nekem is szükségem volt erre a magam teremtette világra, hiszen itt találtam menedékre, vigaszra. Ma már tudom, hogy milyen sorsformáló szerepe volt az életemben néhány véletlen találkozásnak, néhány jó szándékú embernek. Az unokatestvéremnek például, aki nyaranta – amikor az anyámék kivittek egy hónapra az intézetből a nyaralójukba –, megfogta a tolókosim fogantyúját és tolt árkonbokon át, bejárta velem a falut. Elvitt étterembe, boltba, könyvtárba, a falubeli gyerekek gyülekezőhelyeire. Évente egy hónapig én is úgy élhettem, mint mások. Az intézetbe visszakerülve úgy tekintettek rám a többiek, mint egy világutazóra, olyan dolgok ismerőjére és részeseire, amit a bentiek még elképzelni sem tudtak, hiszen a mozgás- és életterük nem terjedt tovább az intézet falainál. Érdekes, hogy a „kinti” látogatások alkalmával nem a betegségtudat erősödött bennem, hiszen a falubeliek soha nem éreztették velem, hogy kevesebb lennék náluk.

Mivel nagykorú lettem, 18 éves koromban el kellett hagynom a debreceni gyerekintézményt, így döntenem kellett, melyik szociális otthon lakójává akarok lenni az elkövetkező években... Igyekeztünk alkoholba fojtani elkeseredettségenket, reménytelenségünket. Átvettük egymástól a kilátástalanság életfilozófiáját és az üveget. Egy évig teljes kábulatban éltem, míg nem két fiatal ápolónő segítségével sikerült kimászni az italozásból, elszakadni ettől a társaságtól.

Szerencsémre, egy új, a Marczibányi térről érkezett szobatársat kaptam. Tőle tudtam meg, hogy léteznek olyan elektromos tolószékek, amelyekkel nem csak könnyedén lehet lejutni a dombtetőről a völgybe, hanem a völgyből is fel lehet jutni a dombra.

Ezzel a fiúval hetekig nézegettük az apróhirdetéseket, aztán megírtuk az első, támogatást kérő levelet, hiszen az akkoriban – a nyolcvanas évek közepén – 75 ezer forintba kerülő járművet önerőből életem végéig sem tudtam volna megvenni. (Ma még inkább csodának tartom, hogy másfél hét alatt összegyűlt a pénz. Szívszorító és elgondolkasztó, hogy néhány évvel ezelőtt egy sors-társunknak hasonló „módszerrel” akartunk segíteni, de nem találtunk támogatókra.) Számomra ez az „önjáró” kerekés szék nyitotta ki a világot.

Két éven át nem csináltam egyebet, csak jártam az utcákat, parkokat, néztem a fákat, a virágokat, az embereket. Nem tudtam betelni a világgal. Egyre több helyre merészkedtem el és egyre több helyre merészkedtem be. Visszatérő vendég lettem az erdőkertesi művelődési házban, ahol hetente videofilmeket vetítettek. Itt tévedtem be egy iskolai színjátszó csoport próbájára is... Hosszú hetekig csak meghúzódtam a héttérben, figyeltem a próbákat. Egy alkalommal a rendező tanár késett, a gyerekek pedig nélküle próbáltak egy jelenetet. Nehezen tudtak valamit megoldani, én pedig valamilyen tanácsot adtam nekik. A tanár, aki időközben megérkezett, az ajtóban állva látta-hallotta, mi történik, s megdicsért. Ettől kezdve már én is rendezhettem. Lett egy színjátszó csoportom. Később a gyerekekkel, fiatalokkal csináltunk egy tudományos-fantasztikus irodalmi klubot is... Ekkortól számítom a kiegyensúlyozott időszakot az életemben. Ma már rengeteg barátom van, s nem csak a bentlakók, hanem kintiek is gyakran behúzódnak a szobámba.

Utazom, írok, végre úgy érzem, én alakítom az életem és nem az „eleve elrendelés”. Szomorúan tapasztalom, hogy a valamilyen fogyatékosággal élők még mindig páriálásra vannak kényszerítve,

szinte semmi sem változott a fogyatékosok esélyegyenlősége tekintetében

(Lejegyezte: T. Puskás Ildikó

http://www.patikatukor.hu/main/pt_news.php?newsid=592)

A Baltazár Színház

Az 1998-ban alakult Baltazár Színház tizenegy mozgás- és értelmi sérült fiatalból áll. A Magyarországon egyedülálló színházi műhely vezetője Elek Dóra, aki párizsi színházi tanulmányai alatt egy közép-franciaországi fesztiválon találkozott először értelmi fogyatékosok előadásával. Az általa létrehozott társulat legfőbb célja: bebizonyítani, hogy ők is képesek valódi színházat csinálni. Hiszen számukra a színház nem csupán gyógyír, hanem csoda, amit nem lehet racionálisan megérteni, és mindezek mellett nagyon kemény munka. A Baltazár színészei sajátos helyzetüknél fogva képesek olyan dolgokra is felhívni figyelmünket, ami amúgy csak az igazán nagy színészek sajátja. Náluk is a művészi értékek teremtésén és nem a terápián van a hangsúly, bár természetesen ez utóbbi is meghatározó, hiszen a jó színház természeténél fogva ösztönzi a személyiségfejlődést. Fontos szempont számukra az is, hogy a hozzájuk hasonló kezdeményezések jelentősen segíthetik a fogyatékosok „mátságának” megértését és elfogadását a „normális” társadalomban. A társulat 1998 novemberében lépett először közönség elé az Ébredések c. darabbal, amelynek mind a közönség, mind a sajtó körében nagy sikere volt. Első egész estés előadásuk, a Tollasbál c. darab alapját a színészek álmai, személyes vallomásaik és Győry Zsuzsa versei alkotják. Az álom világában a lélek igazi természete mutatkozik meg; a tudatalatti szféra a beszéd és mozgás; ének és zene egyenértékű kompozíciójaként jelenik meg. A darabot másfél évig formálták, alakították a társulat tagjai.

Szájjal és lábbal festő művészek

Élnek közöttünk olyan emberek, akik nem képesek a kezüket használni, de nem adják fel azt a vágyukat, hogy megmutassák nekünk, milyennek látják a világot. Kéz híján szájukat és lábukat használják fel, hogy művészetükkel megörvendeztessenek, elgyönyörködtessenek minket. A következő felhívás a Szájjal és lábbal festő művészek szervezetétől származik.

Soha ne add fel!

Ha már úgy érzed, nincs erőd folytatni, ne add fel.

Ha már úgy érzed, nincs hozzá tehetséged, ne add fel.

Ha már úgy érzed, soha nem tudsz pénzt szerezni, ne add fel.

Ha már úgy érzed, mindjárt lejár a projekt határideje, és összecsapnak fejed felett a hullámok, ne add fel.

Végy példát és erőt a szájjal és lábbal festő művészekről.

**Vedd meg naptáraikat, képeslapjaikat,
és egyéb olyan kiadványaikat,
amelyeken ezeknek a művészeknek
a csodaszép alkotásaik szerepelnek.**

Cím: Szájjal és lábbal festő művészek kiadója

1325 Budapest, Újpest I.

Pf. 255.

Telefon: (1) 228-6187

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Szeretném valamennyi szájjal és lábbal festő nevében az állandó érdeklődésüket és biztatásukat megköszönni

A fenti sorokat Fazekasné Erdélyi Ilona szájjal írta szerkesztőségünknek. Levelük mellékleteként néhány képes levelezőlapot és egy csodaszép asztali naptárt kaptunk. Ezekkel a képekkel illusztráltuk ezt a cikket. Amikor egy grafológus egy ilyen írást vagy műalkotást kap kézhez, újabb bizonyosságot szerez arra, hogy kézírás már pedig nem létezik. Agyrés annál inkább.

A betűk, képek, számok, tárgyak alakja, képe az agyunkban raktározódik el, és – mint az a fenti néhány sorból látható – csak az író személy ügyességétől, vagy ügyetlenségétől függ, hogy képes-e hasonlót reprodukálni szájjal, lábbal, vagy más módon. Ha sokat gyakorol, akkor a láb, a száj átveheti a kéz funkcióját az agytól, és csodálatos műalkotások megalkotására is képessé teheti azt, akinek valami miatt nem működik a keze. A betűk formája tökéletes lesz, teljesen olvasható marad, és nem lesznek benne helyesírási hibák, ha az író személy jó helyesíró volt benuványa vagy végtagja elvesztése előtt.

Szabó Szonja tatabányai lány. Szüleivel közösen, csecsemő korától kezdve küzdenek azért, hogy boldog, tartalmas életet éljen. Szonja beteg. Kezét nem tudja használni. Szájjal fest, pontozásos technikával. Képeivel több hazai és külföldi díjat nyert, akárcsak szájjal festő művésztársa, a jóval idősebb, ám szintén tehetséges Nagy Rózsa.

Ő már művészi pályája elején azonnal első díjat nyert a Nemzetközi Art '94 Fesztiválon. Rózsa jelenleg a Marczibányi téri Mozgás-sérültek Állami Intézetében él.

Horváth Károly nem szájjal, lábbal fest. Legszívesebben fekete tussal dolgozik. Feleségével egy hangulatos házban lakik Bácsborsodban. Szintén lábbal fest Kormos Laci is, aki nem csupán fest, hanem szöni is tud. Mindent tud a lábával, amit más a kezével. Ő is intézetben lakik. A művészettel való ismerkedés segít átlendülni a gondokon, nehézségeken. A teljes élethez segít hozzá mindenkiket. Valódi tehetsége azonban nem mindenkinek van, aki korlátozott kezének használatában. Gyurcsó Lajos sem a kezét, sem a lábát nem tudja használni. Szájával készít maketteket, kerámiát, sőt hímezni is megtanult. Arca nyílt és nevetős. Boldognak látszik, akárcsak Krániczné Tóth Dóra. Ő életvidám, a nehézségekkel megküzdő embernek tartja magát. Kedvenc időtöltése a festés mellett az olvasás és a más emberekkel való törődés. Művészetével és lényével is sok embernek örömet szerez.

Ezek a művészek, néhány társukkal, sorstársukkal, művésztársukkal és lelki társukkal egy közös vállalkozásba fogtak. Ebben a nehéz világban nem alapítványt alapítottak, nem adományokért kuncsorognak, hanem belevágtak abba, amire az egészségesek közül is csak kevesen mernek: megalapították a Szájjal, Lábbal Festő Művészek Kiadóját. A kiadót az azonos nevű egyesület hívta életre, mely 1956 óta Erich Stegmann alapított. Az egyesület, melynek tag-

jaiban - azon kívül, hogy végtagjaikat születési, vagy szerzett rendellenességek miatt nem tudják használni - az a közös, hogy nem a megváltásra várnak, hanem kezük helyett szájukba, lábujjuk közé fogták a sorsuk fonálát. A kiadóra bízták munkáik nyomdai sokszorosítását, értékesítését. A reprodukciók valódi értéket képviselnek, így a tagok nincsenek kiszolgáltatva az adományoknak, adományozóknak.

Azok, akiknek tetszenek a művészek munkái, a kiadótól vásárolhatják meg azokat. Karácsonyi, húsvéti és más alkalmakra szóló képeslapokat, naptárakat készítenek, de árulnak minőségi reprodukciókat és nyomatokat is. Az üdvözlőlapok vásárlásakor azonban nem csak saját szeretteire gondol a vásárló, hanem életkedvet ad az alkotóknak. Méltányolja és segíti őket abban, hogy erejük legyen folytatni ezt a vállalkozást.

A Szájjal és Lábbal Festő Művészek Kiadója Bt.

Címe: 1325 Budapest, Újpest 1. Pf.: 255,

Telefonszáma: 0036 1 228-6187

P6 – A projekt egészét értékelő lap poszteren

(lásd D4/c melléklet)

A D4/a,b,c mellékletekben található értékelő lapok csak minták, véglegesíteni a közösen elfogadott sikerkritériumok ismeretében lehet.